OUD-JAV. WASITA EN WILASA.

DOOR

J. GONDA.

In Van der Tuuk's Kawi-Balineesch-Nederlandsch Woordenboek, III, p. 547 vindt men één woord *wasita* vermeld, waarachter s(anskrit) *wāsita*, in Juynboll's Oudjavaansch-Nederlandsche Woordenlijst naast een *wāsita*, skt., „geparfumeerd”, een tweede, *wasita*, „woord”, *awasita* „spreken” enz., zonder opgaafe van herkomst uit het Sanskrit. Met skt. *vāsita*-, „welriekend gemaakt, geparfumeerd”, kan het woord voor spreken dat verscheidene malen voorkomt niets te maken hebben. Berg heeft de herkomst van jav. *wasita* „woord” willen zoeken in skt. *avasita*-, het ppp. van *avasyati*: „losgemaakt”, „ontbonden”, „afgesloten, bepaald” enz., „wellicht heeft zich uit de betekenis „losgemaakt” in het Javaansch die van „uiting”, „woorden” ontwikkeld” (Inleiding studie Oud-Jav., p. 250). Tegen deze gissing zou men kunnen opmerken, dat het „losmaken” van *avasyati* speciaal slaat op het uitspannen van trekdieren als paarden etc. aan het eind van de weg bij de „uitspanning”; voor „losmaken” gebruikt men al naar de nuance andere woorden. Maar ook de overgang in betekenis is niet zó evident, dat men niet aan 'n andere etymologie zou denken. Ik zou willen voorstellen jav. *wasita* „woord” op skt. *bhāṣita* terug te brengen: „gesproken”, als subst. neutr. „het spreken, de spraak, die Rede”, bij *bhāṣati* „spreken”. Men kan de skt. *bh* tegenover jav. *w* geen bezwaar achten: *bh* > *b*, *w*. Er zijn immers, afgezien van skt. *bhaṇḍira*-, *bhāṇḍira*-, „een bepaalde hoge nyagrodhaboom” als eigenaam — ojav. *waṇḍira* „waringin”, parallellen: skt. *bhikṣu*- „religieus bedelaar” — ojav. *wiku* „monnik, askeet, geestelijke”; skt. *abhiprāya*- „bedoeling, voornemen” — ojav. *wipraya* „bedoeling”¹⁾. Evenals naast die woorden de sanskritvormen *bhikṣu*- en *abhiprāya*- in het Oud-Javaans voorkomen, zo ook hier: *bhāṣita*- „het spreken”. Deze woorden tonen ons een dubbele ontlening van het oude Java aan

¹⁾ Tantu Pangg., p. 79, n. 1 Fig.

Voor-Indië. Intussen geeft, zoals ik zie, Gericke-Roorda (1901), II, 42, reeds de hier voorgestelde etymologie.

In verband hiermee wijs ik even op jav. *wilasa*, waarvan (Gericke-Roorda II, 56) als aequivalenten *wēlas*, *trēsna*, *toenggat ati*, *paparing*, *noegraha*, met etymologie: Skt. *wilāsa*-. Vgl. ook Van der Tuuk, K.W.B. III, 587. Zonder enige twijfel is dit woord in de betekenissen „vermaak” en „spelende maneuvers van een verliefde vrouw” (G.-R.) het skt. *wilāsa*- met dezelfde betekenis. Daarnaast komt voor de betekenis „genegen zijn” (Pararaton, 7, 30 e.a.), vgl. ook *paawilasan* „welwillendheid, genegenheid” (id. 13, 33); Cal. Ar. p. 135 P.: *wilasa* „genegenheid, gunst”; T. Pangg. 87 „gunst(bewijs)” ; voorts „houden van”; „verlangen”: Bhomak. 23, 8. Men zou in deze betekenis de voortzetting van skt. *abhilāṣa*- „genegenheid, liefdesverlangen, wens, verlangen” kunnen zien. De oud-jav. hss. geven -ś- en -s-; skt. heeft wel eens *abhilāsa*-.